

بررسی تاثیر آموزش درس تفکر و پژوهش با روش بدیعه پردازی بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان

پایه ششم شهرستان پیرانشهر

سعدی حسن

۱- دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی

sahdiyhasan@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر تأثیر آموزش درس تفکر و پژوهش با روشهای بدیعه پردازی و سنتی بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان پایه ششم شهرستان پیرانشهر را مورد بررسی قرار داده است. جامعه آماری مورد مطالعه کلیه دانش آموزان پایه ششم شهرستان پیرانشهر بود، نمونه این پژوهش با روش نمونه گیری در دسترس از بین مدارس ابتدایی پسرانه شهرستان پیرانشهر انتخاب شده و به کلاسهای منتخب به صورت تصادفی با دو روش بدیعه پردازی و سنتی درس تفکر و پژوهش آموزش داده شد. در این پژوهش برای اندازه گیری میزان سازگاری دانش آموزان از پرسشنامه سازگاری دانش آموزان دبیرستانی استفاده شد. در این پژوهش از فرم ۲۰ سوالی سازگاری اجتماعی استفاده شده است و برای نمره گذاری به پاسخهای منطبق بر سازگاری نمره صفر و برای پاسخهای غیرمنطبق نمره یک منظور شد. نمره پایین نشان دهنده سازگاری بالاتر و نمره بالا نشان دهنده سازگاری پایین تر است. پایایی خرده مقیاس سازگاری اجتماعی با روش آلفای کرونباخ 0.78 به دست آمد. برای تحلیل داده ها از آزمون تی و تحلیل کواریانس تک متغیری برای بررسی تفاوت میانگینها و نمرات پیش آزمون و پس آزمون استفاده شد. یافته های حاصل از این پژوهش نشان داد روش تدریس بدیعه پردازی باعث افزایش معنادار سازگاری اجتماعی دانش آموزان می شود ($p < 0.01$)

واژگان کلیدی: روش تدریس، بدیعه پردازی، سازگاری اجتماعی

۱- مقدمه

اهداف آموزش و پرورش معمولاً به صورت مقاصد آرمانی نهادهای پرورشی جامعه و به وسیله برنامه ریزان در سطح وزارت آموزش و پرورش تعیین می شوند. این غایتها غالباً خط مشی فلسفی مورد نیاز برای تعیین هدفهای اختصاصی آموزشی و ریز مواد درسی را به دست می دهند (سیف، ۱۳۹۱). از آن جا که امروزه پرورش قوه استدلال، تفکر انتقادی، حل مسئله، تربیت اجتماعی و آماده ساختن افراد برای زندگی اجتماعی به یکی از مهم ترین نیازهای تعلیم و تربیت مبدل شده است، برنامه ی درسی تفکر و پژوهش به دلیل ویژگیها و ماهیت آن، جایگاه خاص و مهمی در میان برنامه های درسی، از منظر پرورش قوه استدلال، تفکر انتقادی، آموزش مهارت ها و صلاحیت های مورد نیاز اجتماعی و در نتیجه سازگاری اجتماعی دارد (راهنمای برنامه ی درسی تفکر و پژوهش، ۱۳۹۱). سازگاری اجتماعی به وضعیتی گفته می شود که افراد یا گروه ها، رفتار خود را به تدریج و یا از روی عمد یا غیر عمد تعدیل می کنند تا با فرهنگ موجود سازگار شوند؛ مانند رعایت عادت ها، عرف و تقلید. به عبارتی سازگاری واکنش هایی است که شخص برای رعایت محیط اجتماعی از خود نشان می دهد و آن ها را به علت هماهنگی شان با معیارهای اجتماعی و پذیرفته شدنشان از طرف آن، اساس رفتار خود قرار می دهد (نیساری، ۱۳۹۱). بسیاری از متخصصین بر این نظرنند که سازگاری اجتماعی یکی از معیارهای سلامت روان است و گاهی

اوقات آن را حتی شاخص‌ترین معیار نیز به حساب می‌آورند، مخصوصاً آن‌ها که به حوزه روابط اجتماعی و نقش عوامل نشأت گرفته از اجتماع در شکل‌گیری شخصیت تاکید دارند (مدی^۱، ۱۹۸۹، ۱۹۹۶، کاپلان^۲ و سادوک^۳، ۲۰۱۳).

گوداشتین و لانیون^۴ (۱۹۹۵) سازگاری را فرایند پیوسته‌ای تعریف کرده‌اند که در آن، تجارب یادگیری اجتماعی شخص، باعث ایجاد نیازهای روانی او می‌گردد و نیز امکان کسب توانایی و مهارت‌هایی را فراهم می‌سازد که از آن طریق می‌توان به ارضای نیازها پرداخت. شافر و شوبن (۱۹۷۲، نقل از خدایپناهی، ۱۳۹۲) معتقدند که سازگاری تمایل ارگانیزم برای تغییر فعالیت خود در راستای انطباق با محیط است که در واقع پاسخی به تغییرات محیط پیرامون می‌باشد. این ویژگی تعامل و سازگاری فرد با دیگر افراد و ساختارهای ارزشی در واقع مهارت اجتماعی است که تعامل پیوندها و مناسبات او را با دیگران و جنبه‌های ارزشی جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کند را تأمین می‌کند. نلسون (۱۳۸۳) سازگاری اجتماعی را فرآیندی می‌داند که در آن فرد با فراگیری اصولی و آداب پذیرفته شده در گروه یا اجتماع و همسو نمودن نیازها و خواسته‌های خود با گروهی که در آن زندگی می‌کند توانایی جذب شدن در آن گروه را پیدا می‌کند. سازش تعادل بین ارگانیزم و محیط است به عبارت دیگر ساختن مجموعه‌ای از روابط است که انسان خود را بین آنها قرار می‌دهد (منصور، ۱۳۹۴). سازش اجتماعی یعنی سازی با مجموعه پیچیده روابط بین فردی، توانایی زیستن و هماهنگ نمودن خود براساس الزامات اجتماعی و خواسته‌های فرهنگی (خدایاری فرد و همکاران، ۱۳۹۶).

در حقیقت، تعریف سازگاری اجتماعی را می‌توان به نوعی با مفهوم ناسازگاری اجتماعی روشن‌تر ساخت. اکثر متخصصان حوزه آسیب شناسی روانی بر این اعتقادند که معیارهایی نظیر رفتار خارج از محدوده نرم، زیر پا گذاشتن معیارهای اجتماعی، ناراحتی شخصی، آسیب به دیگران، ناتوانی در انجام وظایف و کارکردهای روزمره، غیرمنطقی بودن، غیرقابل پیش بینی بودن و کنترل ناپذیری به عنوان شاخص رفتار ناسازگاری در نظر گرفته می‌شوند (روزنهان و سلیگمن^۵، ۲۰۱۰، کامر^۶، ۲۰۰۱). اکثر تعاریف ارائه شده در خصوص بهنجاری و سازگاری اجتماعی، معیارها و مدل‌های ثابتی را برای تعریف در نظر گرفته‌اند و از یک مساله بسیار مهم به نام تحول غفلت کرده‌اند. امروزه اعتقاد بر این است که هر نشانه اختلال روانی را باید در متن و بافتار تحولی فرد قرار داد و سپس در خصوص بهنجاری و نابهنجاری آن قضاوت کرد و به همین دلیل ممکن است رفتاری در یک سن کاملاً نابهنجار تلقی شود، اما همین رفتار در یک سن دیگر اگر وجود نداشته باشد لزوم توجه به مفهوم تحول در زمینه برای رفتار ناسازگار، لاجرم پای روان‌شناسی مرضی تحول و مفهوم سازش، یافتگی مرضی را به میان می‌کشد، نابهنجار محسوب گردد (کامینگر، دیویس و کامپبل^۷، ۲۰۱۰).

اریکسون با طرح مفهوم رشد در سراسر دوران زندگی به نوعی سنت‌شکنی کرد و پا را از محدوده‌ها و چهارچوب‌های دیدگاه فروید فراتر گذاشت. او معتقد بود که رشد انسان از یک سری مراحل مشخص می‌گذرد و در هر مرحله، کودک با بحرانی روبه‌رو می‌شود که با توجه به محیط پیرامون کودک و عوامل اجتماعی موثر بر او ممکن است این بحران را با موفقیت پشت سر بگذارد یا اینکه با حل ناموفق آن در مراحل بعدی تحول دچار دردهایی بشود. گذر از موفقیت‌آمیز هر مرحله ضامن حل موفقیت‌آمیز بحرانیهای مرحله بعدی زندگی است. (شافر^۸، ۲۰۱۰، برگر^۹، ۲۰۱۰).

پنج مرحله اول دیدگاه اریکسون با توجه به پژوهش حاضر (سنین دبستان) به صورت زیر است:

۱. مرحله اول: اعتماد بنیادی در مقابل بی اعتمادی (از تولد تا یک سالگی)

^۱ Maddi

^۲ Kaplan

^۳ Sadock

^۴ Goodetion & Lanyon

^۵ Rosenhan & scligman

^۶ Comer

^۷ Cummings, Daviss & Campbell

^۸ Shaffer

^۹ Berger

۲. مرحله دوم: خودمختاری در مقابل شرم و تردید (از ۱۸ ماهگی تا ۳ ماهگی)
۳. مرحله سوم: ابتکار در برابر احساس گناه (۳ تا ۵ سالگی)
۴. مرحله چهارم: کوشایی در برابر احساس حقارت (۶ تا ۱۱ سالگی)
۵. مرحله پنجم: هویت در برابر سردرگمی نقش (۱۱ سالگی تا اواخر نوجوانی)

ج

معلمان در کلاس‌های درس، از روش‌های تدریس گوناگونی برای انتقال دانش و پیشبرد اهداف نظام آموزشی بهره می‌گیرند. تدریس از نظر لغوی به معنای درس دادن و درس گفتن است (عمید، ۱۳۷۱)؛ اما از نظر اصطلاحی تعاریف متعددی دارد که جمله‌ی یک نکته‌ی مشترک دارند و این نکته‌ی مشترک، فعال بودن تدریس است؛ آن هم فعالیت عمدی که براساس اهدافی (هدفی) خاص انجام می‌گیرد. از آنجا که فعالیت تدریس به قصد ایجاد شرایط مطلوبی است که یادگیری را برای فراگیران آسان می‌کند، مستلزم آگاهی معلم از وضعیت شناختی آنان است. تدریس یک فعل و انفعال دو جانبه بین معلم و فراگیران است تا فراگیران را با محتوای درسی درگیر کند و با علاقه مندی و شور و شوق، مفاهیم جدید را از موضوعات ارائه شده استنباط نماید و بدین وسیله زمینه‌ی تغییر در نگرش خود را فراهم نموده و ارزش‌هایی نوینی را خلق نمایند (مهرداد، ۱۳۹۶). از دیدگاه شعبانی تدریس عبارت است از تعامل یا رفتار متقابل معلم و شاگرد بر اساس طرح منظم و هدفدار معلم برای ایجاد تغییر رفتار در شاگرد (شعبانی، ۱۳۹۰).

در دنیای امروز، روش مندی در فراگیری آموزش علوم، امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. سرعت و پیشرفت فوق العاده در علوم و فنون مختلف مرهون به کارگیری روش‌های صحیح و مدرن بوده است. بحث در روش تدریس نیز از این روند پیروی می‌کند. با مطالعه تاریخ آموزش و پرورش، ملاحظه می‌کنیم که همواره دو نوع آموزش در مقابل هم قرار داشته‌اند.

دسته اول، روش‌های تدریس سنتی که در گذشته‌های دور به کار می‌رفته‌اند و دسته دوم، روش‌های مبتنی بر یافته‌های روانشناسی است که به طور عمده از قرن بیستم به بعد تکوین یافته‌اند و به روش‌های جدید شهرت دارند. از میان روش‌های سنتی می‌توان از روش سقراطی و روش مکتب‌خانه‌ای در ایران و دیگر کشورهای اسلامی نام برد (کریمیان، ۱۳۹۵).

همچنین روش‌های تدریس را می‌توان به روش‌های فعال و غیر فعال تقسیم بندی نمود (یوسفی، ۱۳۹۶). پس از رشد و گسترش دیدگاه‌های جدید در تعلیم و تربیت، دانشمندان به روش‌های آموزش فعال توجه زیادی نشان دادند. از جمله کسانی که نظریات ارزنده‌ای در زمینه‌ی رویکرد‌های فعال تدریس ابراز داشتند، می‌توان از ژان ژاک روسو^{۱۰}، جان دیویی^{۱۱}، ژان پیاژه^{۱۲} و جروم. اس. برونر^{۱۳} نام برد (فضلی‌خانی، ۱۳۹۸). در روش‌های فعال تدریس ذهن انسان فعال در نظر گرفته می‌شود؛ بدین معنا که هر مفهومی که با نظام مفاهیم ذهن تناسب داشته باشد، جذب ذهن می‌شود و اگر متناسب نباشد جذب نمی‌شود. همچنین کسب مفهوم نیز در یک فرایند فعال حاصل می‌گردد. در یادگیری فعال معلم شرایط را مساعد می‌کند و فراگیر با مشارکت خود یاد می‌گیرد. معلم راهنما و هادی جریان تدریس است (یوسفی، ۱۳۹۶).

روش‌های فعال تدریس به گونه‌ای هستند که ذهن انسان در آن فعال است و معلم شرایط یادگیری را فراهم می‌کند و مهارت‌های ذهنی و قابلیت‌های تفکر را تقویت مینماید. روابط میان گروهی و همکاری تقویت شده، با حس اعتماد به نفس فردی، روحیه کاوشگری، مفهوم‌سازی، توضیح و تحلیل مسئله رشد کرده، شاگرد به ردیابی موضوع و تحمل ابهام رهنمون می‌شود؛ روح خلاقیت و استقلال فرد، تقویت میشود؛ ماهیت روش‌های فعال تدریس به گونه‌ای است که کلاس را به منزله ادامه تفکر، مرکز تفکر و رهبری تربیتی جریان تفکر برمی‌شمارد (سلیمان‌نور، ۱۳۸۴).

^{۱۰} Jean Rouso^{۱۱} John Dewy^{۱۲} Jean Peajee^{۱۳} Jerome.S.Bruner

دوین کتفرس ملی مطالعات خانواده و مدرسه

یکی از ضروری‌ترین تحولات در نظام‌های آموزشی، تحول در نگرش و روش تدریس معلمان نظام آموزشی است، زیرا نظریه‌ها و رویکردهای تحول‌آفرین در آموزش و پرورش، با استفاده درست از راهبردهای یاددهی-یادگیری هویت می‌یابند (شعبانی، ۱۳۹۰). استفاده از روش‌های فعال و فرایند مدار نسبت به گذشته اهمیت بیشتری یافته است.

یکی از این روش‌های فعال و خلاقیت محور، روش تدریس بدیعه پردازی است. این الگو که به وسیله ویلیام گوردون و دستیاران وی (۱۹۶۱) طراحی شده، شیوه‌ای لذت‌بخش برای پرورش تفکر خلاق است (جویس، ۱۳۹۸). بدیعه پردازی (سینکتیز) شیوه‌ی جالبی است که برای ایجاد نوآوری تدوین شده است. گوردون در اولین قدم استفاده از گام‌های بدیعه پردازی «گروه‌های خلاق» را در سازمان‌های صنعتی ایجاد می‌کند. این گروه‌ها مرکب از افرادی هستند که برای کار با هم و رفتار در نقش‌گشایندگی مشکلات یا بهبود تولید آموزش می‌بینند. روش بدیعه پردازی شبیه روش خلاقیت اسکمپر^{۱۴} است که در آن شخص مفهوم آشنایی را با موقعیت‌های گوناگون به موارد دیگر تشبیه و بین آن‌ها ارتباط برقرار می‌کند و در ضمن انواع ارتباط جستجو و کشف می‌گردد. در جریان اجرای این الگو، نقش معلم هدایت دانش‌آموزان برای انجام دادن قیاس‌های مستقیم و شخصی است. امکان دارد در ابتدای فعالیت، دانش‌آموزان با مشکل روبرو شوند. در این صورت، معلم نمونه‌ای بیان می‌کند و به راهنمایی آنان می‌پردازد (یوسفی، ۱۳۹۶).

یانگ و چنگ^{۱۵} (۲۰۰۹) معتقدند که معلم می‌تواند با ایجاد موقعیت‌های پویا و با استفاده از شیوه‌های آموزشی خلاق زمینه‌ی ظهور خلاقیت دانش‌آموزان را فراهم کند، استفاده‌ی معلمان از روش‌های خلاق تدریس منجر به رغبت بیشتر آموزان به کلاس درس، تعامل بیشتر دانش‌آموزان باهم و در نتیجه پیشرفت تحصیلی و سازگاری اجتماعی خواهد شد.

هدف درس تفکر و پژوهش پرورش تفکر انتقادی، پرورش قوه استدلال، تعقل، انتقال دانش، نگرش و مهارت‌هایی است که فرد را برای زندگی در اجتماع آماده می‌کند. برای رسیدن به این هدف، افراد باید طوری آموزش ببینند که بتوانند آموخته‌های خود را در موقعیت‌های گوناگون زندگی به کارگیرند. لازمه‌ی رسیدن به این مهم این است که افراد در جریان آموزش، فعالانه و به صورت عملی در یادگیری درگیر باشند و به صورت آزادانه در مباحث کلاسی شرکت کنند تا ضمن تقویت قوه استدلال و توانایی تفکر خلاق، مهارت‌های اجتماعی را در عمل و تجربه کسب نمایند؛ اما امروزه در مدارس بنا به علل مختلفی شاهد این امر هستیم که بعضی از معلمان بدون توجه به ماهیت درس و موضوعات مطرح‌شده بدون هیچ انعطافی در روش تدریس‌ها همواره از روش‌های سنتی استفاده می‌کنند.

در زمینه تاثیر روش تدریس بدیعه پردازی بر خلاقیت دانش‌آموزان تحقیقات فراوانی انجام گرفته است؛ اما تاثیر این روش بر سازگاری اجتماعی کمتر مورد توجه بوده است و تنها در موارد اندکی این رابطه بررسی شده است. بنابراین در این پژوهش مسئله‌ی اساسی این است که آیا روش تدریس بدیعه پردازی که امروزه به عنوان نمونه‌ای از روش‌های فعال تدریس معرفی شده است در درس تفکر و پژوهش، باعث افزایش سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان در مقایسه با روش‌های سنتی تدریس، می‌شود؟

۲- روش شناسی

طرح پژوهش: با توجه به هدف تحقیق یعنی تاثیر دو روش تدریس بدیعه پردازی و سنتی بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان، از طرح شبه آزمایشی پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل استفاده شد (دو گروه آزمایشی و یک گروه کنترل).

جدول ۱: طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون (بازرگان، ۱۳۹۵)

گروه‌های مورد مطالعه	تعداد انتخاب	پیش‌آزمون	متغیر مستقل	پس‌آزمون
گروه آزمایش	R۳۰	T۱	X۱	T۲
گروه گواه	R۳۰	T۱	-	T۲

^{۱۴}. Scamper

^{۱۵}- Yang, HengLi & Cheng

جامعه آماری و روش نمونه گیری: جامعه‌ی آماری در این پژوهش شامل کلیه‌ی دانش آموزان پسر پایه ششم شهرستان پیرانشهر بود که در سال تحصیلی ۴۰۱-۴۰۲ مشغول به تحصیل بودند. علت انتخاب این جامعه کنترل کردن متغیرهای سن، جنس، تحصیلات و فرهنگ بوده است. نمونه این پژوهش با روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شد بدین صورت که از بین مدارس ابتدایی پسرانه شهرستان پیرانشهر دو مدرسه انتخاب شده و سپس ۲ کلاس برای پژوهش انتخاب شدند، این دو کلاس به صورت تصادفی با دو روش بدیعه پردازی و سنتی درس تفکر و پژوهش را آموزش دیدند.

ابزار گردآوری اطلاعات

در این پژوهش برای سنجش میزان سازگاری دانش آموزان از پرسشنامه سازگاری دانش آموزان دبیرستانی سین ها و سینگ استفاده شده است.

پرسشنامه سازگاری اجتماعی سین ها و سینگ: این پرسشنامه توسط سین ها و سینگ (۱۹۹۳) به منظور تعیین سازگاری اجتماعی، هیجانی و تحصیلی دانش آموزان ساخته شده است که دانش آموزان را از نظر میزان سازگاری عمومی و نیز در سه بعد عاطفی، آموزشی و اجتماعی ارزیابی می کند (قدسی احقر، ۲۰۰۴، به نقل از هاشمی، ۱۳۸۷). در ایران احقر (۲۰۰۴) فرم ۵۵ سؤالی این مقیاس را در نمونه‌ی ۳۰۰۰ نفری از دانش آموزان مقاطع مختلف تحصیلی مورد بررسی قرار داده است. در این پژوهش از فرم ۲۰ سؤالی سازگاری اجتماعی که شامل سوالات ۲-۵-۸-۱۱-۱۴-۱۷-۲۰-۲۳-۲۶-۲۹-۳۳-۳۵-۳۸-۴۱-۴۴-۴۷-۵۰-۵۳-۵۶-۵۹ است، استفاده شده است و برای نمره گذاری به پاسخ‌های منطبق بر سازگاری نمره صفر و برای پاسخ‌های غیرمنطبق نمره یک منظور شد. مجموع کل نمرات نشان دهنده سازگاری عمومی فرد و مجموع نمرات فرد در هر حوزه سازگاری (عاطفی، آموزشی و اجتماعی) مشخص کننده سازگاری فرد در آن حوزه است. نمره پایین نشان دهنده سازگاری بالاتر و نمره بالا نشان دهنده سازگاری پایین تر است.

پایایی پرسشنامه سازگاری اجتماعی سین ها و سینگ: سازندگان آزمون ضریب پایایی این آزمون را با روش‌های دونیمه کردن، بازآزمایی و کودر ریچاردسون به ترتیب ۰/۹۵، ۰/۹۳ و ۰/۹۴ به دست آورده‌اند. پایایی خرده مقیاس‌های سازگاری اجتماعی، عاطفی، آموزشی و کل به ترتیب ۰/۹۲، ۰/۹۲، ۰/۹۶ و ۰/۹۴ به دست آمده است. در پژوهش حاضر ۲۰ سؤال از مقیاس سازگاری اجتماعی بر یک گروه ۳۰ نفره از دانش آموزان پایه ششم شهرستان که در طرح حضور نداشتند اجرا شد و پایایی این خرده مقیاس با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آمد.

نحوه‌ی اجرای تدریس: دروس مورد نظر کتاب تفکر و پژوهش در ۱۰ جلسه آموزشی با روش بدیعه پردازی تدریس شده است. به این صورت که هر درس در یک یا دو جلسه تدریس شد، در جلسه‌ی اول آموزشی درس مورد نظر در گروه‌های آزمایش با روش بدیعه پردازی و در گروه گواه به روش سنتی آموزش داده شد.

قبل از شروع کار به صورت انفرادی برای هر معلم که در اجرای تدریس فعالیت داشت با همکاری یک متخصص روانشناسی تربیتی چهار جلسه آموزشی و توجیهی در مورد روش تدریس مربوطه برگزار شد پس از آموزش‌های لازم به معلمان پایه ششم و همچنین بعد از اجرای پیش آزمون، دانش آموزان گروه‌های آزمایش از هفته دوم دیماه سال تحصیلی ۴۰۱-۴۰۲ به مدت تقریباً ۳ ماه و در طی ۱۰ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای (هفته‌ای یک جلسه مصوب سازمان برنامه ریزی و تألیف کتب درسی) روش بدیعه پردازی را دریافت نمودند. معلمان با نظارت پژوهشگر، در طی این دوره، ۹ درس تفکر و پژوهش را به شیوه‌های بدیعه پردازی و سنتی به دانش آموزان ارائه دادند.

جدول ۲: جدول زمانی تدریس موضوعات درس تفکر و پژوهش

زمان تدریس	موضوعات تدریس	صفحات	دوره آموزش
هفته دوم دی ماه	آقکند ۱۶ - نمایش فیلم	۲۰	یک جلسه ۴۵ دقیقه‌ای

آقکند یکی از شهرهای استان آذربایجان شرقی است که در بخش کاغذکنان شهرستان میانه واقع شده است. و فیلمی با همین نام یکی از محتواهای آموزشی کتاب تفکر و ۱۶ پژوهش ششم ابتدایی می باشد.

//	۲۰-۲۱	آقکند- کتاب کار و خود ارزیابی و تحلیل عملکرد شخصیت های فیلم	هفته سوم دی ماه
//	۲۲	پایتخت کشور من - روشهای جمع آوری اطلاعات	هفته اول بهمن ماه
//	۲۳	لی لی حوضک - فیلم (استخراج پیامهای آشکار و پنهان فیلم)	هفته دوم بهمن ماه
//	۲۳	فعالیت اختیاری شماره ۲- ارائه راه حل هایی برای صرفه جویی انرژی	هفته سوم بهمن ماه
//	۲۴	شگفتی ها - طرح سوالات و پرسشهای مناسب موضوع	هفته چهارم بهمن ماه
//	۲۵-۲۶	ماه بود و روباه - فیلم (استخراج پیامهای آشکار و پنهان فیلم) - خود ارزیابی	هفته اول اسفند ماه
//	۲۷-۳۰	من و پرسش هایم - اولویت بندی سوالات و شناسایی مرجع پاسخگویی	هفته دوم اسفند ماه
//	۳۱-۳۲	میمون های گرانبها - تفاوت ارزش و قیمت - به کارگیری کلمات مناسب در جای خود	هفته سوم اسفند ماه
//	۳۵	برنامه کودک و نوجوان- تحلیل یکی از برنامه های سیما توسط گروه	هفته چهارم اسفند ماه

بعد از پایان آخرین جلسه تدریس به روش های بدیعه پردازی ، پس آزمون سازگاری اجتماعی ، همچون پیش آزمون در شرایط یکسان و همزمان در هفته آخر اسفند ماه برگزار گردید. برای تجربه و تحلیل داده ها از دو روش استفاده شد. در روش توصیفی، فراوانی و درصد نمرات آزمودنی ها و میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش در دو گروه مورد استفاده قرار گرفت و در روش استنباطی از تحلیل کواریانس تک متغیری (آنکوا) و تحلیل کواریانس چند متغیری (مانکوا) برای بررسی تفاوت میانگین ها و نمرات پیش آزمون و پس آزمون استفاده شده است.

۳- یافته ها

پس از استخراج نمرات سازگاری اجتماعی تمام دانش آموزان شرکت کننده در پژوهش، میانگین و انحراف معیار نمرات محاسبه شد که جدول توصیفی و نمودار آن ها نیز ارائه شده است:

جدول ۳: میانگین و انحراف استاندارد نمره پیش آزمون و پس آزمون سازگاری اجتماعی در گروه های بدیعه پردازی، و

سنتی

دوین کتفرس ملی مطالعات خانواده و مدرسه

نوع آزمون	پیش آزمون		پس آزمون		تفاضل میانگین	N
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
بدیعه پردازی	۸.۱۰	۲.۱۳۹	۶.۰۷	۱.۷۶۰	۲/۰۳	۳۰
سنتی	۷.۲۳	۱.۹۰۶	۷.۱۷	۱.۸۹۵	۱/۰۶	۳۰

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که میانگین و انحراف معیار پیش آزمون سازگاری اجتماعی برای گروه بدیعه پردازی به ترتیب برابر با (۲.۱۳۹-۸.۱۰) و میانگین و انحراف معیار پس آزمون سازگاری اجتماعی برای همین گروه به ترتیب برابر با (۶.۰۷-۱.۷۶۰) است. همچنین میانگین و انحراف معیار پیش آزمون و پس آزمون برای گروه سنتی به ترتیب برابر با (۷.۲۳-۱.۹۰۶) و (۵.۶۸-۲.۲۲۸) است.

تحلیل استنباطی داده‌ها:

فرضیه اصلی پژوهش: روش تدریس بدیعه پردازی بر افزایش میزان سازگاری اجتماعی دانش آموزان پسر پایه ششم دبستان تاثیر دارد.

به منظور آزمون فرضیه پژوهش، با توجه به نوع متغیرها میانگین نمره سازگاری اجتماعی گروه آزمایش (بدیعه پردازی) و گروه کنترل (سنتی) در قالب پیش آزمون و پس آزمون سازگاری با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس بررسی شد. قبل از اجرای تحلیل کوواریانس باید پیش فرض‌های انجام کوواریانس رعایت شود. برای بررسی این مفروضه‌ها گام‌های زیر پیموده شد.

همگنی ضرایب رگرسیون: مفروضه ی مهم اجرای تحلیل کوواریانس همگنی ضریب رگرسیون متغیر همپراش (پیش آزمون) روی متغیر وابسته (پس آزمون) در گروه‌ها است. به منظور بررسی این مفروضه، آزمون اثرات بین آزمودنی اجرا شد که نتایج آن در جدول ۴ ارائه شده است.

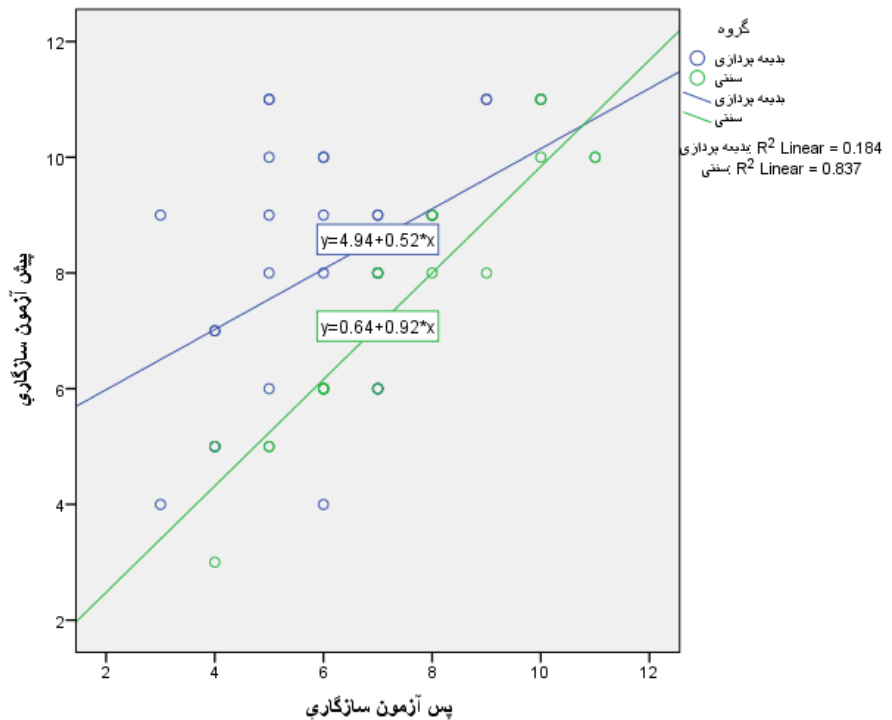
جدول ۴: آزمون پیش فرض همگنی ضرایب رگرسیون در مفروضه سازگاری اجتماعی برای گروه‌های بدیعه پردازی و

سنتی

منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
گروه	۳۹/۷۱۴	۱	۳۹/۷۱۴	۲۴/۷۸۵	۱/۰۰۰
پیش آزمون سازگاری	۸۸/۶۰۱	۸	۱۱/۰۷۵	۶/۹۱۲	۱/۰۰۰
گروه * پیش آزمون	۳۰/۰۴۱	۶	۵/۰۰۷	۲/۱۲۵	۱/۰۵۴
خطا	۷۰/۵۰۴	۴۴	۱/۶۰۲		

در جدول شماره ۴ نتایج آزمون همگنی ضرایب رگرسیون عامل خلاقیت برای گروه‌های بدیعه پردازی و سنتی آورده شده است. چون F محاسبه شده ($P > 0.05$) و ($F = 2/125$) برای تعامل گروه و پیش آزمون در سطح کمتر از ۵٪ معنی دار نمی باشد، بنابراین داده‌ها از فرضیه همگنی شیب‌های رگرسیونی پشتیبانی می‌کند.

خطی بودن: با توجه به نمودار پراکنش شکل ۱ و خطوط رگرسیون مشاهده می‌گردد که رابطه خطی بین متغیرها در دو گروه بدیعه پردازی و سنتی برقرار است.

شکل ۱: نمودار پراکنش متغیر سازگاری به تفکیک دو گروه آزمایش (بدیعه پردازی) و کنترل (سنتی)

همگنی واریانس: یکی دیگر از مواردی که قبل از تحلیل کوواریانس باید مورد بررسی قرار گیرد وجود همگونی واریانسها است یعنی گروههای آزمودنی باید از لحاظ واریانس همگون باشند. آزمون لوین این پیش فرض را آزمایش می کند که نتایج آن در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵: آزمون همگنی واریانسها برای گروههای بدیعه پردازی و سنتی، تست لوین

پس آزمون سازگاری	ماره لوین	df۱	df۲	سطح معنی داری
۱/۲۱۱	۱	۵۸	۱۶۴۸	

معمولاً چنانچه سطح معناداری در آزمون لوین بیشتر از ۰/۰۵ باشد، میتوان گفت واریانس گروهها همگون هستند. فرض صفر در این آزمون آن است که واریانس گروهها همگون هستند. با توجه به سطح معنی داری جدول که از ۰/۰۵ بیشتر است (۱/۶۸۴) فرض مقابل رد و فرض صفر قبول می شود.

آزمون کلموگروف-اسمیرنوف (K-S): یکی دیگر از پیش فرضهای انجام تحلیل کوواریانس نرمال بودن گروهها می باشد که برای سنجش نرمال بودن از آزمون کلموگراف اسمیرنوف استفاده شد و نتایج آن در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶: آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای متغیر سازگاری اجتماعی در گروههای بدیعه پردازی و سنتی

ماره کولموگروف اسمیرنوف	سطح معنی داری

دوین کتفرس ملی مطالعات خانواده و مدرسه

پس آزمون سازگاری | ۱/۱۱۷ | ۱۶۵

با توجه به آماره Z حاصل از آزمون ناپارامتریک، کولموگروف اسمیرنوف (۱/۱۱۷) و با توجه به سطح معنی داری (۱/۱۶۵) نتایج جدول معنادار نمی باشد بنابراین فرض صفر تایید می شود و توزیع نمرات متغیر وابسته (پس آزمون) برای گروههای آزمایش (بدیعه پردازی) و کنترل (سنتی) نرمال است. در پایان به دلیل اینکه مفروضه های انجام تحلیل کوواریانس تایید شدند از این روش استفاده شد و نتایج آن در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷: نتایج تحلیل کوواریانس سازگاری اجتماعی در گروه آزمایشی روش بدیعه پردازی و گواه

منبع	مجموع مربعات مرتبه ۳	درجه آزادی	مجموع مربعات	F	سطح معنی داری	ضریب اتا
مقدار ثابت	۱۵/۵۳۳	۱	۱۵/۵۳۳	۸/۱۵۴	۰/۰۰۶	۱/۱۲۵
پیش سازگاری	۸۵/۴۵۶	۱	۸۵/۴۵۶	۴۴/۸۶۲	۰/۰۰۰	۱/۴۴۰
روش تدریس	۳۷/۵۵۲	۱	۳۷/۵۵۲	۱۹/۷۱۴	۰/۰۰۰	۱/۲۵۷
خطا	۱۰۸/۵۷۷	۵۷	۱/۹۰۵			
کل	۲۸۳۹/۰۰۰	۶۰				

برای تعیین اثر روش تدریس بدیعه پردازی در سازگاری اجتماعی دانش آموزان گروه آزمایش و گواه، تحلیل کواریانس اجرا شد، جدول ۷ اثر روش تدریس بدیعه پردازی در سازگاری اجتماعی دو گروه را نشان می دهد، با توجه به این که $(P= ۰/۰۰۰, P< ۰/۰۵)$ ، $F(۵۷, ۱)=۱۹.۷۱۴$ می باشد، فرضیه ی اصلی پژوهش تایید شده و با توجه به نتایج توصیفی جدول ۳ می توان گفت سازگاری اجتماعی دانش آموزانی که با روش تدریس بدیعه پردازی آموزش می بینند نسبت به دانش آموزانی که با روش سنتی آموزش می بینند به صورت معنی داری بیشتر است.

۴- بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف تعیین اثر روش های تدریس بدیعه پردازی بر سازگاری اجتماعی شکل گرفته است. جامعه ی آماری در این پژوهش شامل کلیه ی دانش آموزان پسر پایه ششم شهرستان پیرانشهر بود که در سال تحصیلی ۴۰۱-۴۰۲ مشغول به تحصیل بودند. نمونه این پژوهش شامل ۶۰ نفر دانش آموز پسر سال ششم ابتدایی (۶۰ نفر در دو گروه آزمایش و گواه ۳۰ نفری) بوده که با روش نمونه گیری در دسترس انتخاب و دانش آموزان مذکور در مرحله آخر نمونه گیری به صورت تصادفی، در گروه های آزمایش و کنترل جای گرفتند. ابزار پژوهش آزمون سازگاری اجتماعی سینها و سینگ بود که به صورت پیش آزمون و پس آزمون بر روی دو گروه دانش آموزان اجرا گردید.

فرضیه اصلی پژوهش بدین صورت بود که روش تدریس بدیعه پردازی بر افزایش میزان سازگاری اجتماعی دانش آموزان پسر پایه ششم دبستان تاثیر دارد. برای تعیین اثر روش تدریس بدیعه پردازی در سازگاری اجتماعی دانش آموزان گروه آزمایش و گواه، تحلیل کواریانس اجرا شد، نتیجه جدول ۷ این پژوهش اثر روش تدریس بدیعه پردازی در سازگاری اجتماعی دو گروه را نشان می دهد، با توجه به این که $(P= ۰/۰۰۰, P< ۰/۰۵)$ ، $F(۵۷, ۱)=۱۹.۷۱۴$ می باشد، فرضیه ی اصلی پژوهش تایید شده و می توان گفت سازگاری اجتماعی دانش آموزانی که با روش تدریس بدیعه پردازی آموزش می بینند نسبت به دانش آموزانی که با روش سنتی آموزش می بینند به صورت معنی داری بیشتر است. با توجه به بررسی های بعمل آمده در مطالعات، اسناد و تحقیقات در دسترس تا کنون پژوهشگر نتوانسته است نتیجه ی مطالعه ای همسو یا ناهمسو با نتیجه ی پژوهش حاضر پیدا کند.

روش های بدیعه پردازی را می توان برای دانش آموزان همه ی رشته ها، اعم از علوم یا هنر، به کار برد. این روش ها را می توان هم برای بحث های بین معلم و شاگردان و هم برای مطالبی که معلم به شاگردان ارائه می کند، به کار برد. در این شیوه، معلم بیان آزاد، نامعقول و خلاق دانش آموزان را تشویق می کند و همه ی پاسخ های شاگردان را می پذیرد و شاگردان بدون کمرویی و احساس شرم از این که پاسخ های آن ها اشتباه باشد، افکار و عقاید خود را بیان می کنند و دست به نوآفرینی و خلاقیت می زنند، در بدیعه پردازی (و سایر روش های فعال تدریس)، معلم و شاگرد با هم کنش و تعامل متقابل دارند و دانش آموزان به کشف مطالب و مفاهیم می پردازند، دانش آموزان، خودشان در یادگیری نقش فعالی دارند و از این کار لذت می برند، یادگیری آن ها سطحی نیست بلکه عمیق و پایدار است و همین امر از تنشهای موجود در کلاس می کاهد. در نتیجه روش تدریس بدیعه پردازی باعث افزایش سازگاری اجتماعی دانش آموزان می شود.

در پایان به معلمان و آموزگاران پیشنهاد می گردد که از روش های خلاق، جذاب و فرایند مدار در آموزش استفاده کنند که با این وجود دانش آموزان انگیزه ی بیشتر و عملکرد بهتری خواهند داشت. آموزش به شیوه ی فعال از جمله روش تدریس بدیعه پردازی ممکن است منجر به شلوغی، سروصدا و بی نظمی در کلاس شود، لذا معلمان و آموزگاران باید با سعه صدر و تدوین قوانین کلاسی به کمک خود دانش آموزان و نصب آن ها در مکان آموزشی، این مشکلات را رفع کنند.

از آن جایی که تحقیق حاضر در پایه ششم ابتدایی و در دانش آموزان پسر و در درس تفکر و پژوهش انجام شده و نتیجه ی پژوهش نشان داد که روش تدریس بدیعه پردازی بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان تأثیر دارد، لذا پیشنهاد می شود برای سازگاری بهتر دانش آموزان و بهره وری بیشتر در کلاسهای با جمعیت نسبتا زیاد در سایر دروس و پایه های تحصیلی از این روش استفاده گردد.

منابع و مراجع

- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، الهه. (۱۳۹۵). روشهای تحقیق در علوم رفتاری. تهران: آگاه.
- جویس بروس و همکاران. (۱۳۹۸)، الگوهای یادگیری ابزارهایی برای تدریس، ترجمه محمود مهر محمدی، لطفعلی عابدی تهران: انتشارات سمت.
- خدایاری فرد، محمد. رحیمی نژاد، عباس. عابدینی، یاسمین. (۱۳۹۶). بررسی عوامل موثر بر سازگاری اجتماعی دانشجویان شاهد و غیر شاهد. علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه تبریز، دوره ۲۶، شماره ۳، ویژه نامه علوم تربیتی، صص ۲۵ تا ۴۲.
- درایکرز، رودلف؛ کاسل، پرل. (۱۳۷۸) انطباط بدون اشک. ترجمه مینو وثاقتی و مریم داداش زاده. تهران، رشد
- راهنمای برنامه درسی تفکر و پژوهش برای دوره ی آموزش عمومی (ابتدایی - راهنمایی). (۱۳۹۱) ، جلد اول ، دفتر برنامه ریزی و تالیف کتب درسی، گروه تفکر و پژوهش .
- سلیمان پور، جواد؛ فردی، معصومه. (۱۳۸۴). آرایه مدلی جهت استقرار مدیریت کلاس درس سالم. فصلنامه روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن، سال اول، شماره ۲، ۷۰-۶۱.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۱). نظریه های سازندگی یادگیری و کاربردهای آموزشی آن. فصلنامه علمی- پژوهشی تعلیم و تربیت، شماره ۶۵، ۷۶-۶۱.
- شعبانی، حسن. (۱۳۹۰). مهارت های آموزشی و پرورشی (روش ها و فنون تدریس). جلد ۲ و ۱، تهران: سمت.
- فضلی خانی، منوچهر. (۱۳۹۸). راهنمای عملی روش های فعال و اکتشافی در آموزش. تهران:

آزمون نوین.

کریمیان، حسین و جعفریان یسار، حمید (۱۳۹۵). *راهنمای تدریس و فنون معلمی*. قم: انتشارات گاه سحر.

منصور، محمود و دادستان، پریخ. (۱۳۹۴). *دیدگاه پیاژه در گستره تحول روانی*. تهران: بعثت مهرداد، حسین. (۱۳۹۶). *هنر تدریس (الگوها، روش ها، فنون و راهبردهای تدریس)*، نشر روان تهران نیساری، سلیم. (۱۳۹۱). *کلیات روش تدریس*. چاپ دوم، تهران: انتشارات وزارت اطلاعات وزارت آموزش و پرورش. (۱۳۹۱). *راهنمای برنامه ی درسی تفکر و پژوهش*. سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، دفتر برنامه ریزی و تالیف کتب درسی، گروه تفکر و پژوهش.

یوسفی، نصرت الله، حسین اویسی. (۱۳۹۶). *الگوهای نوین یاددهی - یادگیری ۱*. قزوین: حدیث امروز.

Berger, R. (2007). Cooperative learning, motivational effects, and student characteristics: An experimental study comparing cooperative learning and direct instruction in 12th grade physics classes. Learning & Instruction, 17, 29-41.

Comer, R. J (2001) Abnormal psychology (5 ed). New York:Worth Publishers.

Cheng, E. C. K. (۲۰۱۱). The Role of Self-regulated Learning in Enhancing Learning Performance. The International Journal of Research and Review, ۶, 1۶-۱۲۷.

Cummings, E. M., Daviss, P. T & Campbell, S. B (2010) Developmental psychopathology and family process. New York: Guilford press.

Goodetion, T. L.lanyon. (1995). Teacher student relationship. NewYork: Holt Rinehart & Winston.

Kaplen, & sadock, B. J (2013) Synopsis of psychiatry. New York: Williams & Wilkins.

Maddi, S. R (1996) Personality theories: A comparative analysis (6 ed). California: Brooks/ cole publishing company.

Rosenhan, D., scligman, M. E (2010) Abnormal psychology. New York: Norton.

Shaffer, D, R (2010) Social and personality development (4 ed) Th. Mpson: wad worth.

Yang, Heng-Li & Cheng , Hsiu-Hua.(2009). Creative self-efficacy and its factors: An empirical study of information system analysts and programmers. Computers in Human Behavior. 25 .429-438

Evaluate the effectiveness of teaching and research with innovative thinking on social adjustment

Saadi Hassan
BA student of educational sciences
sahdiyhasan@gmail.com

Abstract

The present study the effect of teaching and research with traditional methods of processing and synectics on social adjustment to the base of the students examined the sixth city of Piranshahr.. The statistical community case study all basic students, this was the sixth city of Piranshahr study on sampling method available from the elementary schools (boys) between the city of Piranshahr are selected . To randomly selected classes with two methods synectics and traditional thinking and research training course. In this study to measure the amount of adaptation of students of high school students use compatibility questionnaire. In this study, the question of the form of social adaptation which contains ۲۰ questions, is used. In response to the investment score matches the zero score and adaptation score ghirmantabq responses for a purpose. Low score indicates a higher compatibility and a high score indicates a lower compatibility. Reliability reliability methods with social adjustment subscale was ۷۸/۰, respectively For the data analysis of the t-test and analysis of covariance single template for assessment of the difference between average test scores before and after the test. The findings of this study showed a significant increase the teaching methodology of social adaptability of students ($p < ۰/۰۱$)

Key words: teaching methods, synectics, social adjustment